

NAFİLE NAMAZLAR

Teheccüd namazı

Soru: Teheccüd namazı kılmak için, önce uyuyup sonra kalkmak şart mı? Kazası olan teheccüd kılabilir mi? Gece namazı kılmanın önemi nedir?

CEVAP

Teheccüd, gecenin üçte ikisi geçtikten sonra, imsak vaktine kadar kılınan nafile bir namazdır. Teheccüd, uykuyu terk etmek demektir. Teheccüd için önce uyuyup, sonra kalkmanın şart olduğunu bildirenler de olmuştur. (Şir'a şerhi)

Nâfile namazları gece kılmak daha faziletlidir. Çünkü gece uyanmak zordur. Hadis-i şerifte, (En kıymetli ibadet zahmetli olandır) buyuruldu. (M. Felah, İbni Esir, Nihaye)

Teheccüd namazı, gündüz kılınan bin rekâttan daha faziletlidir. Bir saat ilim öğrenmek, [mesela ilmihal okumak] geceyi ibadetle geçirmekten daha çok sevaptır. (Dürr-ül-muhtar)

(Amellerin kıymetlisi, az da olsa devamlı olanıdır) hadis-i şerifi, meşakkatli ibadeti ara sıra yapmaktansa, zorluğu az olanı devamlı yapmanın daha faydalı olduğunu bildirmektedir. (Beyheki)

Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Gece seherde kılınan iki rekât namaz, dünyadan ve içindekilerden daha kıymetlidir. Eğer zor gelmeyeceğini bilseydim, gece namazını ümmetime farz kılardım.) [Müslim]

(Farzlardan sonra en faziletli namaz, gece namazıdır.) [Müslim]

(Gündüz kayıle yaparak teheccüde, sahura kalkarak da oruca yardım edin!) [İbni Mace]

(Cennette öyle muazzam köşkler vardır ki, bunlar, tatlı dilli olan, selamı yayan, yemek yediren, çok oruç tutan ve gece namazı kılanlara verilir.) [İbni Nasr]

(Gecenin sonunda kılınan iki rekât namaz, dünyadan ve dünyadakilerden hayırlıdır. Ümmetime zor gelmeyeceğini bilseydim, onlara teheccüdü mecburi kılardım.) [Müslim]

(Cemaatle namazlarını kılan kimse, gece namazına kalkmış gibi sevab alır.) [Tirmizî]

(Yatsı veya sabah namazını cemaatle kılan gece namazı kılmış gibi sevaba kavuşur.) [Hatîb]

(Gece namazına devam edin! Bu, sizden önceki salihlerin âdetidir. Gece namazı, Allah'a yakınlaştırıcı, günahlardan uzaklaştırıcı ve onlara kefarettir. Bedene de sağlıktır.) [Hâkim]

(Cebrail aleyhisselam gece namazını o kadar çok tavsiye etti ki, pek az uyuyanların ümmetimin hayırlıları olduğunu anladım.) [Deylemî]

(Ramazanda inanarak ve sevabını umarak gece namazı kılanın günahları affolur.) [Buhârî]
(Teravih kılan da gece namazı kılmış olur.)

(Deve veya koyun sağımı kadar da olsa, gece namazı kılmalı. Yatsıdan sonra yatmadan önce kılınan namaz gece namazı sayılır.) [Ebu Nuaym]

(Teheccüd kılma âdeti olup da, uyuya kalana, Allahü teâlâ kılmış gibi sevab verir; uykusu da, kendisi için bir sadaka olur.) [Nesai]

(Selamı yayar, açları doyurur, sıla-i rahimde bulunur, geceleri herkes uyurken namaz kılarınsanız, selamete Cennete girersiniz.) [Tirmizi]

(Müminin şerefi gece namazı kılmasındadır.) [Hatîb]

(Teheccüd, günahları affettirir ve hastalıklara şifa verir.) [Tirmizî]

(Gece namaz kılanların yüzü güzel olur.) [Rıyad-un Nasihîn]

(Kış, müminin baharıdır. Gündüzleri kısadır, oruç tutar; geceleri uzundur, ibadet eder.) [Beyheki]

(Gecenin sonunda uyanamayacağından korkan, gecenin evvelinde vitri eda etsin! Sonra yatsın! Gece sonunda uyanacağını ümit eden, vitri o zaman kılsın! Çünkü gecenin sonundaki kalkmakta rahmet melekleri hazır olur.) [Müslim]

(Gece seher vaktinde ve namazlardan sonra yapılan dua kabul olur.) [Tirmizi]

(Seher vakti Allahü teâlâ buyurur ki: İstigfar eden yok mu, onu mağfiret edeyim! İsteyen yok mu, istediğini vereyim, duasını kabul edeyim!) [Müslim]

Allahü teâlâ iyileri överken, (Onlar seher vaktinde istigfar eder) buyuruyor. (Zariyat 18)

Hazreti Yakub oğullarına, (Sizin için seher vakti Rabbime istigfar edeceğim) dedi. (Yusuf 98)

Âl-i İmran suresinin 17. âyetinde, sabredenler, sadıklar [söz, iş ve niyetlerinde doğru olanlar], namaz kılanlar, zekât verenler ve seherde istigfar edenler övülmektedir. Beş vakit namazı, tadil-i erkan ile ve cemaat ile eda etmeli! Teheccüd namazı kılmalı, seher vakitlerini istigfarsız geçirmemeli, gaflete dalmamalı, ölümü ve âhireti düşünmeli, haramları bırakıp, âhirete yönelmeli. (Mek. Masumiyye)

Allahü teâlâ, Musa aleyhisselama, (Benim için ibadet et!) buyurunca, Hazret-i Musa, (Yâ Rabbî, sana ne zaman ibadet edeyim ki makbul olsun?) diye sordu. Cenab-ı Hak (Gece namaz kıl!) buyurdu. (Ey Oğul İlmihali)

Teheccüd namazı çok faziletli olmasına rağmen nafîle bir namazdır. Ömründe hiç Teheccüd kılmayana, âhirette hiçbir ceza verilmez, çünkü nafîledir, ama farzın kazasını kılmayan büyük cezalara maruz kalır. İmam-ı Rabbânî hazretleri buyuruyor ki: Farzın yanında nâfilenin ve sünnetin hiç kıymeti yoktur. Deniz yanında, damla bile değildir. (1/29)

Hanefi âlimlerinden Abdülhak-ı Dehlevi hazretleri buyurdu ki:

Fütuh-ul-gayb kitabındaki (Farz namaz borcu olanın nafîle namazlarını, Allahü teâlâ kabul etmez) hadis-i şerifi gösteriyor ki, farz borcu olanın, sünnetleri de kabul olmaz. Çünkü sünnetler de nafîledir.

Gece kaza kılan hem kazasını öder, hem de teheccüd sevabına kavuşur. (Nevadir-i Fıkhiyye)

Kazası olan, gece kaza kılsa, Teheccüd de kılmış olur. Eğer Teheccüde de niyet ederse, niyet sevabı da alır. Kazası olmayanın da, kaza namazı kılmasının hiç mahzuru olmaz.

Teheccüd namazının sınırı

Soru: İlmahal'de, teheccüd ve kuşluk namazlarının en çoğunun, 12 rekât, evvabin namazının ise 6 rekât olduğu bildiriliyor. Bu namazlar, sınırsız değil midir?

CEVAP

Bunlar sünnet namazlardır. **Peygamber efendimiz** ne kadar bildirmişse o kadarı sünnettir. Sünnetlere de nafile denir. Her sünnet nafiledir; fakat her nafile, sünnet değildir. Nafileler, revatib ve regaib diye ikiye ayrılır. Revatib, farzlardan önce veya sonra kılınan müekked ve gayr-ı müekked sünnetlerdir. Regaib ise, kuşluk, teheccüd ve evvabin gibi diğer sünnetlerdir. (Nimet-i İslam)

Teravih namazı da sünnettir ve sünnet olan miktarı 20 rekâttır. Daha fazla kılınırsa nafile olur. Kuşluk, evvabin ve teheccüd namazlarının da sünnet olan miktarı bildirilen miktardır. Bir kimse kuşluk vakti 40 rekât namaz kılsa, bunun 12 rekâtı sünnet, kalanı nafile olur. Akşam namazının farzından sonra, 20 rekât nafile namaz kılsa, bunun 6 rekâtı sünnet, kalanı nafile olur. Bir kimse gece bin rekât nafile namaz kılsa, bunun 12'si sünnet olan teheccüd namazı, diğerleri nafile olur.

Soru: Hangi nafile namaz diğerlerinden üstündür?

CEVAP

Teheccüd namazı diğer nafilelerden daha üstündür. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(Farzlardan sonra en faziletli namaz, gece kılınan teheccüd namazıdır.) [Müslim]

Kazaya da niyet edilirse, hem kaza borcu ödenmiş, hem de teheccüd sevabına kavuşulmuş olur.

Soru: Gece bir saat uyanık kalsak, bu bir saatte, kısa sure okuyarak 30 rekat kaza kılmak mı, veya, uzun sure okuyarak 2 rekat kaza kılmak mı daha iyi olur? Yoksa toplam bir saat ibadet edildiği için ikisi eşit mi olur?

CEVAP

Nafile ibadet farklıdır. Ancak kaza namazı için ne kadar çok kaza kılınırsa o evla olur. Yatsıdan sabaha kadar iki rekat kaza kılan kimse, iki rekat kaza borcunu ödemiş olur. İki dakikada iki rekat kılan da iki rekat kaza borcunu öder. Kadir gecesini yatsıdan sabaha kadar iki rekat kaza kılan da yine iki rekat kaza borcunu öder. Sevap yönü ayırdır. O gece bir saat ibadet etmek, başka zamanki bin saatten daha kıymetlidir.

Gece namazı

Soru: Seher vakti uyanıp kaza namazı veya vitri kılan, teheccüd namazı da kılmış sayılır mı?

CEVAP

Evet, kılmış sayılır. Gece hangi namaz kılınırsa kılınırsın, teheccüd namazı da kılınmış olur. Hadis-i şerifte, (Yatsı namazından sonra [seher vaktinde] kılınan namaz, gece namazındandır) buyurulmuştur. (İbni Âbidin)

Gece kaza kılan, hem kazasını öder, hem de teheccüd sevabına kavuşur. (Nevadir-i Fikhiyye)

Demek ki, gece kaza namazı kılan, teheccüd namazı da kılmış sayılır, ancak niyet sevabına da kavuşmak için, hem kaza namazına, hem de teheccüd namazına niyet etmeli. Yeni abdest alınmışsa, Sühba namazı da kılınmış olur. Niyet sevabına da kavuşmak için Sühba namazına da niyet etmeli.

Kuşluk (Duha) namazı

Soru: Kuşluk namazının önemi nedir, ne zaman kılınır?

CEVAP

Kuşluk vakti, şer'i gündüzün dörtte biri geçtikten sonra başlar, zeval [İstiva] vaktine kadar devam eder. Yani imsak vaktine bu dörtte birlik zaman ilave edilince, kuşluk vakti başlar. Mesela 21 Aralıkta İstanbul'da imsak 5.31dir. Akşam ise 16.44te oluyor. Böylece şer'i gündüz 11 saat 13 dakika olup, bunun dörtte biri 2 saat 48 dakikadır. Bu imsak vaktine ilave edilince $5.31+2.48= 8.19$ bulunur. Şu halde, kuşluk bu vakitte başlıyor demektir. Bu da aşağı yukarı işrak vakti ile aynıdır. Çünkü o gün işrak vakti 8.13tür. Kuşluk namazı, bu vakitten öğleye 20 dakika kalıncaya kadar kılınır. (Kısaca söylersek, kuşluk vakti, güneş doğduktan 50 dakika sonra başlayıp, öğleye 20 dakika kalana kadar olan vakittir.)

Kuşluk vaktinde en az iki rekat namaz kılmak çok sevaptır. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Günde iki rekat kuşluk namazı kılanın günahları denizlerin köpüğü kadar olsa, affedilir.) [İbni Mace, Tirmizi, Ebu Davud]

(Herkesin eklem yeri kadar sadaka vermesi gerekir. Sühbanallah, Elhamdülillah, La ilahe illallah veya Allahü ekber demek birer sadakadır. İyiliği tavsiye etmek, kötülüğe mani olmaya çalışmak birer sadakadır. İki rekat kuşluk namazı kılmak ise bütün bunları karşılar.) [Müslim]

(Günde 2 rekat kuşluk namazı kılan, doğduğu günkü gibi günahsız olur.) [Ebu Ya'la]

(İki rekat kuşluk namazı kılan gafillerden olmaz. Dört rekat kılan, abidlerden olur. Altı rekat kılsa, bu namaz o gün ona kâfi gelir. Sekiz rekat kılan, masıvayı terk edip itaat eden kullardan yazılır. On iki rekat kılan da Cennette özel bir köşke kavuşur.) [Taberani]

(Cennetin bir Duha kapısı vardır. Bu kapıdan ancak kuşluk namazı kılanlar girer.) [Taberani]

(İki rekat kuşluk namazı, kabul olunmuş bir hac ve umreye bedeldir.) [Ebuşşeyh]

Peygamber efendimizin, düşman üstüne gönderdiği askerler, kısa zamanda zafer kazanıp bol ganimet ile evlerine döndüler. Bu askerlere gıpta edenleri görünce buyurdu ki:

(Size bunlardan daha kısa süren, daha çok ganimet getiren ve daha tez eve döndüren cihad yolunu göstereyim. Kuşluk namazı için camiye giden, daha az savaşmış, daha çok ganimet almış ve daha tez evine dönmüş olur.) [İ. Ahmed]

(İki rekat kuşluk namazı kılmak bana farzdır.) [İ. Ahmed]

(İki rekat kuşluk namazı kılan vücudunun zekatını ödemiş olur.) [İ. Asâkir]

Redd-ül-muhtar'da, (Kuşluk namazına devam eden şehit olarak ölür) buyuruluyor.

İmam-ı Şarani hazretleri, (Kuşluk namazına devam edenlere cin musallat olamaz) buyurdu.

Kuşluk namazı nafîle namazdır. Kazası olan, kazasını ödemedikçe nafîle namaz kılsa kabul olmaz. Önce kazasını ödemelidir. Kaza namazı borcu olan, kuşluk vakti kuşluk namazı kılmak isterse, (İlk kazaya kalmış sabah [veya öğle, ikindi, akşam, yatsı] namazının farzını ve kuşluk namazı kılmaya) diye niyet ederse, hem kazası ödenmiş, hem de kuşluk namazı kılmış olur.) [Redd-ül-muhtar]

Soru: Seferde kuşluk namazı kılmak caiz mi?

CEVAP

Vakit müsaitse kılmak iyi olur. Kaza namazı olan hem kazaya hem de kuşluğa niyet etmelidir.

Soru: Duha, kuşluk ve işrak namazları, ne zaman başlar, ne zamana kadar kılınabilir?

CEVAP

Duha, kuşluk demektir. Âlimlerin çoğu işrak namazının da kuşluk namazı olduğunu bildirmektedir. İlmihal'de diyor ki:

Duha vakti olunca, iki rekat (İşrak namazı) kılmak sünnettir. Bu namaza (Kuşluk namazı) da denir.

İşrak vakti, bayram namazı kılınan vakitte başlar. Öğleye 20 dakika kalıncaya kadar kılınır. Kaza namazı kılan kuşluğa da niyet ederek kılar. Böylece hem kaza namazı ödenmiş olur, hem de kuşluk namazı kılınmış olur.

Kaza kılarken

Soru: Sabah namazının vakti girince nâfile kılmak caiz olmadığına göre, sabah namazı kazaya kalınca, kuşluk vaktinde sünnetini kılarken, Sübha ve Kuşluk namazına da niyet edilebilir mi?

CEVAP

Evet, niyet edilebilir. Kaza kılarken, Kuşluk, Sübha, Tehıyyet-ül mescid gibi nafîle namazlara da niyet edilir.

Kuşlukta kaza kılmak

Soru: Kuşluk vaktinde, Duha namazı kılmayı âdet edinen kimse, sabah namazına kalkamayıp Kuşluk vaktinde kaza etse, Kuşluk namazı da kılmış olur mu?

CEVAP

Kuşluk vaktinde kaza kılmakla, Kuşluk namazı da kılınmış olur. Ama sabah namazının sünnetini kılarken Kuşluk namazına da niyet edilirse, ayrıca niyet sevabı da alınır.

Tesbih namazı

Soru: Tesbih namazı nasıl kılınır? Kazası olan da kılabilir mi?

CEVAP

Sevabı pek çok olan bir namazdır. **Peygamber efendimiz** amcası Hazret-i Abbas'a, (Sana öğreteceğim şeyi yaptığın zaman, eski-yeni, önceki-sonraki, gizli-açık, hataen veya kasten işlediğin

bütün günahları Allahü teâlâ affeder) buyurup tesbih namazının nasıl kılınacağını bildirmiştir. (Ebu Davud)

Tesbih namazı, mekruh vakitlerin haricinde her zaman kılınabilir. Eğer gündüz kılınırsa dört rekatta bir, gece kılınırsa iki rekatta bir selam vermek daha iyi olur.

Haftada veya ayda bir veya hiç olmazsa ömürde bir defa olsun bu namazı kılmanın iyi olacağı bildirilmiştir. Her rekatında 75 defa (Sübhânallahi velhamdüillâhi ve lâ ilâhe illallahü vallâhü ekber) tesbihi okunarak kılınan dört rekatlı nafil bir namazdır.

[Fazla yer kaplamaması için, bu tesbih yukarıda siyah harfle kısa olarak yazılmıştır. Tesbih denilince bu anlaşılmalıdır.]

Tesbih namazının kılınışı

Allah rızası için nafil namaza niyet edilir. Sübhanekeden sonra 15 defa yukarıda bildirilen Tesbih okunur.

Sonra "Vela havle vela kuvvete illa billahil aliyyl azim" denir, sonra Euzü-Besmele çekilip Fatıha ile bir zammı sure okunur.

Sonra rükuya gitmeden tekrar 10 defa aynı Tesbih okunur. Sonra "Vela havle vela kuvvete illa billahil aliyyl azim" denir.

Sonra rükuya varılır, rüku tesbihinden sonra 10 defa Tesbih okunarak, rükudan, (Semiallahü limen hamideh) diyerek doğrulduktan sonra ayakta iken aynı Tesbih 10 defa daha okunur.

Tesbih bittikten sonra, (Rabbena lekel hamd) denir ve secdeye varılır.

Secde tesbihinden sonra 10 defa Tesbih okunur. Secdeden kalkılır, celsede 10 defa Tesbih okunur, ikinci secdede de yine 10 defa Tesbih okunur. Toplamı 75 eder.

İkinci rekata kalkılınca, yine önce 15 defa Tesbih okunur, sonra yine birinci rekattaki gibi hareket edilir, sonra kadeye varılır. Tehiyat ve salevatlar okunur.

3. ve 4. rekatlar da ilk iki rekata gibi kılınır.

Her rekatta 75 Tesbih okunmuş olur ki, toplamı 300 eder.

Secde-i sehv gerekirse, secdede bu Tesbih okunmaz.

Nafil bir namaz olduğundan kaza borcu olanın Tesbih namazı kabul olmaz.

Tesbih namazını cemaatle kılmak

Soru: (Tesbih namazı istisna olarak cemaatle kılınır) demek yanlış değil midir?

CEVAP

Evet, yanlıştır. Muteber kitaplarda diyor ki:

Geceleyin nafil kılan kimse, imam olursa, aşikâre okur. Eğer başkalarına duyurulursa, üçten fazla kişiyle kılınması mekruh olur. Üç kişiye kadar ve ilan edilmemek şartıyla, cemaatle kılınca mekruh olmaz. (Redd-ül-muhtar)

Teravih, küsuf ve istiska namazından başka, bütün nafile namazları başkalarına haber vererek cemaatle kılmak mekruhtur. Eğer çağırılmadan, bir iki kişi nafile kılana uysa, mekruh olmaz. Üç kişide ihtilaf vardır. Dört kişinin uyması ise, ittifakla yani sözbirliğiyle mekruh olur. Bu durum Kâfi ve diğer kitaplarda böyle zikredilmiştir. (Halebi-yi sagir)

Birbirini çağırarak, nafile bir namazı cemaatle kılmak mekruhtur. İmamdan başka üç kişi olursa mekruh olmaz; fakat dört kişinin nafileyi cemaatle kılmaları, esah olan kavle göre mekruhtur. Hulâsa'da da böyledir. (Fetava-i Hindiyye)

Birbirine duyurarak cemaatle nafile namaz kılmak dört kişi olursa mekruhtur. (Dürr-ül-muhtar)

Hanefi mezhebinde, Ramazan ayı dışında vacib olan vitir vacibi de cemaatle kılmak, nafile kılmak gibi, mutlak surette mekruh olur. İmama uyanlar üç kişiden fazla olurlarsa, cemaatle nafile kılmak mekruh olur, üç veya daha azsa mekruh olmaz. (Mezahib-i Erbea)

Ravda-tül Fetâvâ'da diyor ki: Gece veya gündüz, nafile namazı cemaatle kılmak mekruhtur. Teravih namazını bile yirmi rekatten fazla cemaatle kılmak mekruhtur. Vitri de Ramazandan başka zamanda cemaatle kılmak mekruhtur. Mebsut'ta diyor ki: Çağrılarak toplanıp cemaatle nafile namaz kılmak mekruhtur. Şemsül Eimme, (Eğer biri imam üç kimseyle, cemaatle nafile namaz kılsalar caizdir) demiştir. (Tergib-üs salat)

Teravih hariç, farzı hatırlatacağı için, nafile kılan imamın açıktan okuması mekruhtur. (Nimet-i İslam)

Yazıklar olsun, binlerce yazıklar olsun! Birçok bid'atler meydana çıkarıldı. Teheccüd namazını cemaatle kılıyorlar. Gece yarısı, bu namaz için uzaklardan akın edip geliyorlar. Cemaatle kılıyorlar. Hâlbuki nafile namazları cemaatle kılmak, tahrimen mekruhtur. Fıkıh âlimlerinden birkaçı, bunun mekruh olması için duyurulması, ilan edilmesi şarttır demişlerse de, bunlar da, nafile namazı caminin bir köşesinde ve en çok üç kişi cemaatle kılabilir, demişlerdir. Üçten fazla kimsenin cemaatle kılması, sözbirliğiyle mekruhtur. (Mektubat-ı Rabbani 1/131)

Soru: Tesbih namazını cemaatle kılmanın mekruh olduğunu biliyoruz. Bir hile-i şer'iyye yaparak iki şekilde mubah hale getiriyoruz. Şöyle ki:

1- Cemaatle tesbih namazı kılmayı adıyoruz. Adayınca, adağımızı yerine getirmek vacib olduğu için cemaatle kılıyoruz.

2- Cemaatle namaza duruyoruz, mekruh olduğu için namazı bozuyoruz. Bozulan nafileyi iade etmek vacib olduğu için tekrar cemaatle kılıyoruz.

Bizim bu şekildeki namazımıza da mekruh diyenler oluyor. Bu bir hile-i şer'iyyedir, niye mekruh olsun ki?

CEVAP

Sizinki hile-i şer'iyye değil, hile-i batıladır. Yani caiz olmayan hiledir:

1- Cemaatle nafile namaz kılmak mekruhtur. Mekruh olan şey adanmaz. Mesela namazın sünnetlerini ve vaciblerini yapmadan, iki rekât namaz kılmayı adıyorum denmez. Eğer bu sene hamsi çok çıkarsa, on midyeyi bir fakire vermek nezrim olsun diye adak yapılmaz; çünkü midye yenmez. Midye yemek, **Hanefi**'de helal değildir.

Yanlışlık yapıp cemaatle namaz kılmak adanmışsa, yine cemaatsiz kılınması gerekir. Yanlış bir iş, yanlış olarak düzeltilmez. Dine uygun düzeltmeye çalışılır.

2- Namazı şer'i özürsüz bozmak haramdır. Bin rekât nafîle namaz kılınsa, tesbih namazı kılınsa bu günah affolmaz. Bir hadis-i şerifte, [\(Çok az bir günahdan kaçınmak, bütün cin ve insanların \[nâfile\] ibadetleri toplamından daha iyidir\)](#) buyruluyor. Her günah, Allahü teâlâyâ isyan olduğundan, büyüktür; fakat bazısı, bazısına göre küçük görünür. Bir küçük günahı yapmamak bütün cihanın nafîle ibadetlerinden daha sevaptır, çünkü nafîle ibadet yapmak farz değildir. Günahlardan kaçınmaksa farzdır. [\(Rıyad-un-nasihin\)](#)

Dinde, önce haramdan kaçınmak esastır. Haram işleyerek, farz bile yapılmaz. Farz ile haram bir araya gelince, yani farzı işlerken haram işlemek mecburiyeti olunca, haram işlemek için farz tehir edilir. Üstünde çok necaset bulunan kimse, avret yerini açmadan veya başka bir sebeple temizlemesi mümkün değilse, başka elbisesi de yoksa o haliyle kılar, çıplak kılmaz. Hatta temizleme imkânı olsa; ama yanında yabancılar varsa, temizlemeden namazını kılar; çünkü başkalarının yanında avret yerini açmak yasak, necaseti temizlemek ise emirdir. Emir ile yasak bir araya gelince, yasağa uyulur. Yani avret yeri açılmaz. Bir emri yapmak, bir haramı işlemeye sebep olursa, haram işlemek için, o emir terk edilir, yapılmaz.

Haramdan kaçmak, farzı yapmaktan önce geldiği gibi, mekruhtan kaçmak, sünneti yapmaktan önce gelir. Haram işleyerek nafîle namaz kılmaya çalışmak, kaş yapayım derken göz çıkarmak olur.

Tehiyetü'l-menziil namazı

Evden çıkarken ve eve girince, kerahet vakti değilse iki rekât namaz kılmalı! Buna "Tehiyet-ül-menziil" namazı denir. Hadis-i şerifte buyruldu ki:

[\(Eviden çıkarken iki rekât namaz kılan, dışarıdan gelecek her çeşit beladan korunur. Evine girince iki rekât namaz kılan da, içteki kötülüklerden korunmuş olur.\)](#) [\[Beyheki\]](#)

Farz kazası olanlar, bildirilen nafîle namazların vaktinde kaza namazı kılmalıdır! Hem kaza borcu ödenir, hem de nafîle namaz sevabına kavuşulur. Mesela tehiyet-ül-menziil namazını kılarken, [\(ilk kazaya kalmış sabah namazının farzına ve tehiyet-ül-menziil namazını kılmaya\)](#) diye niyet etmelidir. Böylece hem kaza borcu ödenmiş, hem de adı geçen nafîle namaz kılınmış olur. [\(N.Fıkhıyye\)](#)

Hiç kazası olmayanın da kaza namazı kılması caizdir. [\(Redd-ül muhtar, Hindiyye\)](#)

Resulullah rüyada görmek için

Soru: Resulullah rüyada görmek için ne yapmak gerekir?

CEVAP

Resulullah efendimizi rüyada hakiki şekliyle görebilmek için düzgün itikada sahip olmak, ibadetleri yapıp haramlardan kaçmak ve çok salevat-ı şerife getirmek gerekir. Hadis-i şerifte, [\(Cuma gecesini iki rekât namaz kılıp, her rekatta bir Fatiha, bir Âyet-el Kürsi, 15 İhlas okuyup selam verdikten sonra bana bin salevat okuyan, öteki Cumaya varmadan beni rüyada görür\)](#) buyruldu. [\(Şir'a\)](#)

Soru: Peygamber efendimiz aleyhisselamı rüyada görmek için tarif ettiğiniz iki rekatlık namazı kılarken, kazaya kalmış sabah namazının farzına da niyet edebilir miyiz?

CEVAP

Ömürde bir iki kere kılınan namazlar için, o namaza niyet edilmelidir.

Not: Abher namazı maddesine de bakınız.

Abher namazı

Abher namazı, 4 rekatlık nafîle bir namazdır. İkinci rekatta, oturulunca Ettehiyyatüden sonra sallî barik okunur. Her rekatta bir Fatîha, on defa Kadir suresi okunur. Sonra rükudan önce, 15 defa (Sübhanallahi velhamdü lillahi ve la ilahe illallahü vallahü ekber) tesbihi okunur, sonra rükuya varılır, rükuda 3 defa (Sübhone rabbiyel azim) dindikten sonra 3 defa yukarıdaki tesbih okunur. Sonra doğrulup, kavmede, yani ayakta iken aynı tesbih 3 defa daha okunur. Secdeye varılır, 3 kere (Sübhone Rabbiyel a'lâ)dan sonra, yukarıdaki tesbih 5 defa okunur. Daha sonra ikinci secdeye gidilir. İkinci secdede de 3 (Sübhone Rabbiyel a'lâ)dan sonra yukarıdaki tesbih 5 defa okunur. İki secde arasında tesbih okunmaz.

Diğer 3 rekat da böyle tamamlanır. Selamdan sonra konuşmadan Kadir suresi on defa okunur. Sonra aynı tesbih 33 defa okunup Cezallahü Muhammeden anna ma hüve ehlühü denir.

Hazret-i Ömer, (Bir mümin, Abher namazını kılıp da **Resulullahı** rüyasında görmezse, ben Ömer değilim. Yemin ederim ki, Allahü teâlâ, bu namazı kılanın işini görür, dilediğini verir, günahı ne kadar çok olsa da, hepsini affeder, ölürken susamaz, kabrine çiçekler döşenir. Kabrinden kalkarken de, başına keramet tacı konur) buyurdu. [Nafîle ibadetlerin sevabına kavuşabilmek için, farz namaz borcu, yani kaza namazının olmaması lazımdır.]

Hazret-i Ali de (**Resulullahı** görmek istediğim zaman, Abher namazını kılarım) buyurdu. (Şir'a)

Sübha namazı

Abdest aldıktan sonra kılınan 2 rekat namaza sübha namazı denir. Mekruh vakitler hariç, her zaman kılınır. Abdest aldıktan veya guslettikten hemen sonra sübha kılmak isteyen, kazası var ise, hem kaza namazına, hem de sübha namazına niyet ederse, hem kazası ödenmiş olur hem de sübha sevabına kavuşur.

Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Güzelce abdest alıp, vesvesesiz iki rekat namaz kılanın, günahları affolur.) [Buhari]

(Cennette Bilal'e bu makama nasıl geldiğini sordum. "Her abdest aldıktan sonra iki rekat namaz kılardım" diye cevap verdi.) [Buhari]

Sübha namazından sonra edilen dua da kabul olur. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Allahü teâlâ buyurdu ki: Abdesti bozulunca abdest almayan bana cefa etmiş olur. Abdest alıp da, iki rekat namaz kılmayan da bana cefa etmiş olur. İki rekat namaz kılıp da benden bir ihtiyacını istemezse yine bana cefa etmiş olur. Abdest alıp, iki rekat namaz kıldıktan sonra dua edenin duasını kabul etmezsem ben de ona cefa etmiş olurum. Halbuki ben cefa etmem.) [Şir'a]

İki işe bir niyet

Soru: Bir kimse, abdest alınca, hemen herhangi bir namaz kılrsa, mesela kaza kılrsa, niyet etmese de, abdestten sonra kılınan sübha namazı yerine de geçer mi?

CEVAP

Evet, geçer. Bir kimse, camiye girince farz, vacib, sünnet veya nafile namaz kılrsa, tehıyyet-ül mescide hiç niyet etmese de tehıyyet-ül mescid namazı kılınmış olur. Bir fakir, Kurban Bayramı günlerinde nafile niyetiyle tavaf etse de farz yerine geçer. Yevm-i şekte yani Şaban ayının son günü nafile oruca niyet eder de, sonra o günün Ramazandan olduğu anlaşılırsa, o kimsenin tuttuğu oruç Ramazan orucu olur. Seher vakti, iki rekât teheccüd namazına niyet eder de, sonra fecrin doğduğu, yani sabah olduğu anlaşılırsa, bu iki rekât sabah namazının sünneti yerine geçer. (Muayyen bir günde [mesela Zilhicce ayının altıncı Perşembe günü] oruç tutacağım) diye adakta bulunan, o gün, nafile olarak oruç tutsa, nezri yani adağı yerine gelir. (Redd-ül muhtar)

Soru: Abdest aldıktan 1-2 saat sonra, Sübha yani abdest için şükür namazı kılınca caiz olur mu?

CEVAP

Caiz olursa da, geciktirmeden kılmalı.

İstihare namazı

Soru: İstihare nedir ve istihare namazı nasıl kılınır?

CEVAP

İstihare, bir işin hakkında hayırlı olup olmadığını anlamak için abdest alıp iki rekat namaz kıldıktan sonra bu husustaki duayı okuyarak o işle ilgili rüya görmek üzere uykuya yatmaktır.

İmam-ı Gazali hazretleri buyuruyor ki:

Dört şeyi yapan dört şeyden mahrum kalmaz:

- 1- Şükreden, nimetin artmasından,
- 2- Tevbe eden, kabulden,
- 3- İstihare eden, hayırdan,
- 4- İstişare eden, doğruyu bulmaktan, hakikate ulaşmaktan mahrum olmaz.

Herhangi bir işe başlarken, mesela evlenirken, ev alırken istihare yapmalıdır. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Mutluluk, istihare namazı kılmakla gerçekleşir.) [Hakim]

(İstiharede bulunmak ve kadere rıza göstermek kişinin mutlu olacağına, bunun aksi ise, kişinin mutsuz olacağına alamettir.) [Tirmizi]

(İstihare eden kimse mahrum kalmaz, istişare eden pişman olmaz. İktisat eden darlık çekmez.) [Taberani]

Evlenmeden önce, birkaç defa istihare etmeli, Hak teâlâyâ sığınmalıdır. Nefsin ve kötü kimselerin araya girmemesi için, yalvarmalıdır.

Bir işe başlayacağınız veya bir şeyden kurtulmak istediğiniz zaman, iki rekat nafile namaz kılıp [aşağıda bildirilen Arapça duayı okuyarak] "Eğer bu işim [Mesela şununla evlenmem veya şu evi almam] dünya ve ahiretim için hayırlı ise, bunu bana mübarek eyle. Eğer hakkımda hayırlı değilse, onu benden uzaklaştır ve hayırlı olanı bana kolaylaştır. Beni kazana rıza gösterenlerden eyle, Ya Erhamerrahimin" demelidir.

Önce günahlardan tevbe edilir. Tevbe için kısaca, "Ya Rabbi! Büluğ anımdan şimdiye kadar yaptığım günahlara pişman oldum. Bundan sonra da, inşallah hiç günah işlememeye söz veriyorum" denir. Sonra gusledilir. Gusülden sonra, o gece (istihareye niyet ettim) diyerek iki rekat nafile namaz kılınır. İlk rekatta Kâfirun, ikinci rekatta İhlas okunur. İstihare namazından sonra şu dua okunur:

(Allahümme innî estehirüke bi-ilmike ve estakdirüke bi-kudretike ve eselüke min fadlikelazim fe inneke takdirü ve la akdirü ve tâlemü vela âlemü ve ente allamül-guyub)

Bu şekilde istihareye yedi gece devam edilir. [Gündüz de istihareye yatmak caizdir.] Gusül sadece ilk gün alınır. Diğer günler gusle gerek yoktur.

İstihare başkasına yaptırılmaz. İstihareyi herkesin kendi yapması gerekir. İstihare yapmasını öğrenmeli, bu sünneti kendisi ifâ etmelidir. Bedenle yapılan ibadetleri başkasına yaptırmak caiz değildir.

İstihare namazını kılıp duasını ettikten sonra hiç konuşulmadan yatılmalı. İhtiyaç varsa konuşulur. Aslında her zaman yatsı namazını kıldıktan sonra, ihtiyaç olmadıkça konuşmamak müstehaptır, iyi olur.

İstihareden sonra, abdestli olarak, kıbleye dönüp yatılır. Rüyada beyaz veya yeşil görmek hayra, siyah veya kırmızı görmek şerre alamettir. 7 gün istihareden sonra, rüyada bir şey görülmezse, kalbe bakılır. O işi yapmak arzusu varsa, o işe karar verilir.

Bir muradı olan kimse, abdest alır, temiz bir yere oturur, üç defa salevat-ı şerife okur, sonra her birine Besmele çekerek 10 Fatiha, sonra 11 İhlas okur, sonra üç defa salevat okur. Sonra sağ yanı üzere, yüzü kıbleye karşı olarak ve sağ elini sağ yanağı altına koyarak yatar, niyet ettiği şeyin iyi veya kötü olacağını bi-iznillah rüyada görür. (Fetava-i Karı-ül-hidaye)

İstişare, istihareden üstündür

Soru: İstişare edecek salih, güvenilir kimsesi olanın, istişareyi bırakıp istihare yapması uygun mu?

CEVAP

Bir işin, hakkımızda hayırlı olup olmadığını anlamak için rüyaya yatmaya istihare denir. Bir işi ehline sormaya da istişare denir. İstişare sünnettir; hatta **Resulullah** farzdı. Hâlbuki elbette vahiyle öğrenebilirdi. Cebrail aleyhisselamdan Allahü teâlânın muradını sorup öğrenebilirdi veya bizzat kendisi devamlı istihare yapabilirdi; ama Allahü teâlâ istişare yapmasını emretti. Bir âyet-i kerime meali şöyledir:

(Bir iş yapacağın zaman arkadaşlarınla istişare et!) [Al-i İmran 159]

İyi kimseler övülürken de, (İstişare ederek iş yaparlar) buyuruluyor. (Şura 38)

İnsan, malını, güvendiği kimseye bıraktığı gibi, doğru söyleyeceğine emin olduğu kimseyle istişare eder, danışır. Meşveret [danışmak], insanı pişman olmaktan koruyan bir kale gibidir. Meşveret olunacak kimsenin, insanların halini, zamanın ve memleketin şartlarını bilmesi lazımdır. Buna, siyaset bilgisi denir. Bundan başka, akıllı, fikri kuvvetli, ileriye gören, hatta sıhhati yerinde olması gerekir.

Hadis-i şeriflerde de buyuruldu ki:

(Salih olan âlimlerle istişare edin!) [Taberani]

(İstişare, pişmanlığa karşı kaledir.) [İ. Maverdi]

(İstişare eden, pişman olmaz.) [Taberani]

(Yapacağı işi ehliyle istişare edene, o işin en güzeli nasip olur.) [Taberani]

(Akıllıya danışıp onu dinleyen doğruyu bulur, dinlemeyen pişman olur.) [İ. Maverdi]

(Tedbirli kimse, işinin ehli olana danışıp, ona göre hareket eder.) [Ebu Davud]

Hazret-i Âdem, (İşlerinizi istişareyle yapın. Eğer ben, yasak meyve konusunda meleklerle istişare etseydim, musibete maruz kalmazdım) buyuruyor. Hazret-i Ömer de, (Allah'tan korkanlarla istişare edin) buyurmuştur.

Demek ki, işin ehli olanla istişare, istihareden üstündür, yani istişare şartları varken istihare yapılmaz. Ancak, danışacak salih, güvenilir bir zatı tanımayan, istihare yapmalıdır.

Tehiyet-ül-mescid namazı

Mescide girince, oturmadan önce, mescidin sahibine yani Allahü teâlâyâ tazim ve hürmet için kılınan iki rekat nafile namazdır.

Camiye girenin tehiyyet-ül-mescid olarak iki rekat namaz kılması, söz birliği ile sünnettir. Sesli Kur'an-ı kerim okunuyorsa tehiyyet-ül-mescid namazı kılınmaz. (Hamevi)

Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Mescide girince, oturmadan önce iki rekat namaz kılın! Sonra ister oturun, ister işinize gidin!) [Ebu Davud]

(Allahü teâlânın en çok sevdiği yer, camilerdir.) [Hakim]

(Camiye gelen Allah'ın misafiri olur. Allahü teâlâ da, misafirine elbette ikram eder.) [Taberani]

Farz kazası olanlar, bildirilen nafile namazların vaktinde kaza namazı kılmalıdır! Hem kaza borcu ödenir, hem de nafile namaz sevabına kavuşulur. Mesela tehiyyet-ül-mescid namazını kılarken, (ilk kazaya kalmış sabah namazının farzına ve tehiyyet-ül-mescid namazını kılmaya) diye niyet etmelidir. Böylece hem kaza borcu ödenmiş, hem de adı geçen nafile namaz kılınmış olur. (N.Fıkhiyye)

Soru: Tehiyet-ül-mescid namazı mekruh vakitlerde de kılınabilir mi? **Safii**ler mekruh vakit olsa da camiye gelince, iki rekat tehiyyet-ül-mescid namazı kılıyorlar. **Hanefi**ler de kılabilir mi?

CEVAP

Hanefi'de mekruh vakitlerde tehiyyet-ül-mescid namazı kılınmaz. Mesela öğle ezanı okunduktan sonra camiye girince iki rekat tehiyyet-ül-mescid kılabilir. İkinci namazı için camiye gelince kılabilir. Bir de yatsı için gelince kılabilir. Sabah namazına gelince imsak vaktinden sonra tehiyyet-ül-mescid kılmak mekruh olur. Bir de akşam namazından önce kılınmaz. Bir de öğle namazına 20 dakika kala kılınmaz.

Camiye gelen kimse, sünnet yahut kaza kılarken, tehiyyet-ül-mescide de niyet ederse, bütün âlimlere göre, tehiyyet-ül-mescid namazı da kılınmış olur.

Şafii mezhebinde, tehiyyet-ül-mescid namazı, o vaktin namazı olduğu için, kerahat vakti de olsa kılmak caizdir.

Soru: Câmîye girip, sünnet veya herhangi bir kaza namazı kılınca, tehiyyet-ül mescid namazı da kılınmış sayılır mı?

CEVAP

Evet, sayılır. Ancak niyet sevabına da kavuşmak için sünneti veya kaza namazını kılarken tehiyyet-ül mescide de niyet etmek gerekir. Yeni abdest alıp camiye girmişse, Sühba namazına da niyet edilirse, niyet sevabı da alınır. Niyet edilmese de, her iki namaz kılınmış olur, ancak niyet sevabı eksik olur.

Bunlar gibi, hiç niyet edilmeden abdest ve gusül alınsa, abdest de, gusül de sahih olur, ama niyet de edilince, niyet sevabına da kavuşulur. Her ibadeti yaparken niyet ederek niyet sevabına kavuşmalı. Bazı ibadetlerde, mesela teyemmümde, namazda niyet etmek farzdır. Niyetsiz o ibadet hiç sahih olmaz.

Küsun ve Husuf namazları

Soru: Küsun ve husuf namazları nedir, nasıl kılınır?

CEVAP

Bu iki namaz nafîle namazdır. Küsun namazı güneş tutulunca, Husuf namazı ise ay tutulduğu zaman kılınır.

Küsun namazı:

Güneş tutulduğu zaman, cuma namazını kıldırın imam, ezansız ve ikametsiz en az iki rekat namaz kıldırır. Kıraati gizli veya açıktan okur. Kıraatte uzun sure okumak iyidir.

Namazdan sonra da güneş açılıncaya kadar kibleye doğru ayakta veya cemaate karşı oturarak dua eder. Böyle bir imam bulunmazsa, bu namazı herkes, kendi evinde tek başına da kılabilir. Sahrada da kılınabilir.

Küsun namazında imam-ı a'zama, imam-ı Malik'e ve imam-ı Ahmed'e göre, hutbe okunmaz. İmam-ı **Şafii'**ye göre, namazdan sonra hutbe okunması müstehaptır.

Husuf namazı:

Ay tutulduğu zaman, herkes kendi evinde tek başına olarak güneş tutulması namazı gibi, kıraati gizli veya açıktan okuyarak iki veya dört rekat namaz kılması iyi olur. Bu namazın camide cemaatle kılınması da, caizdir.

Bu namaz, iki rekat kılınırsa sabahın sünneti gibi, dört rekat kılınırsa ikindinin sünneti gibi kılınır.

Evvâbin namazı

Soru: Evvabin namazı nedir, nasıl kılınır?

CEVAP

Akşam namazından sonra kılınan nafil namaza (Evvabin namazı) denir, bu namazı kılmak müstehabdır. Altı rekat olarak kılınır.

Hepsini bir selam ile veya iki rekatta birer selam ile kılınabilir. Her iki şekilde de, ilk iki rekatları, akşam namazının sünneti yerine sayılır. Bu namazı, sünnetten sonra, ayrıca kılmak da olur. İki hadis-i şerif meali:

(Akşam namazından sonra, altı rekat kılanın günahları, deniz köpüğü kadar da olsa, affolur.) [Taberani]

(Akşam namazından sonra, arada kötü bir şey konuşmadan, altı rekat nafil namaz kılmak, on senelik ibadete denk olur.) [Tirmizi]

Evvabin namazı kılarken, kazaya niyet edilirse, hem bu büyük sevablara kavuşulmuş, hem de kaza borcu ödenmiş olur. Kaza borcu olan, kazaya niyet etmeden, nafil olan evvabin namazını kılarsa, bu sevablara kavuşamaz. Çünkü Hazret-i Ali'nin naklettiği bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(Farz namaz borcu olanın nâfile kılması, doğumu yaklaşmışken, çocuğunu düşüren hâmileye benzer. Artık bu kadına, hâmile de, ana da denmez. Bu kimse de böyle olup, farz namazlarını ödemedikçe, Allahü teâlâ, onun nâfile namazlarını kabul etmez.) [Zahire-i Fıkh, Fütuh-ul-gayb m. 48]

Sünnet namazlar

Soru: Bazı kimseler, sünnet namazlar hakkında, özellikle, yatsının ilk sünneti hakkında hadis olmadığı için bid'at diyorlar. Doğrusu nedir?

CEVAP

Bütün sünnetler hakkında hadis-i şerif vardır. Yatsının ilk sünneti **Hanefi'**de ve **Maliki'**de gayri müekked sünnettir.

Nimet-i İslam kitabında deniyor ki:

Sünnetlere (Nafil) denilmesi, nafil deyiminin daha kapsamlı olmasındandır. Çünkü her sünnet nafilidir. Her nafil, sünnet değildir. Nafiler revatib ve regaib diye ikiye ayrılır.

Revatib: Farzlardan önce veya sonra kılınan müekked ve gayr-ı müekked sünnetlerdir.

Regaib: Kuşluk ve teheccüd gibi diğer nafîle sünnetlerdir.

Müekked sünnetlerin bir kısmı iki, bir kısmı dört rekâttır.

İki rekâtlılar: Sabah namazından önce, öğle, akşam ve yatsı namazından sonra kılınan iki rekât sünnetlerdir.

Dört rekâtlılar: Öğle ve Cuma namazından önce ve Cuma namazından sonra kılınan dört rekât sünnetlerdir.

Gayr-i müekked sünnetler: İkinci ve yatsıdan önce kılınan 4 rekâtlı sünnetlerdir.

Öğlenin ve yatsının ikişer rekâttan ibaret olan son sünnetlerini onlara ikişer rekât daha ekleyerek dörder kılmak da mendub sünnetlerdendir. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(Öğlenin farzından önce ve sonra devamlı olarak dört rekât [nafîle] kılana cehennem haram olur.) [Tirmizi, Ebu Davud]

Akşam namazının farzından veya müekked sünnet olan iki rekâttan sonra altı rekât namaz kılmak da mendub sünnettir. Bu mendub sünnete Evvabin denir. Bir hadis-i şerif meali:

(Akşam namazından sonra konuşmadan altı rekât daha kılanın elli yıllık [küçük] günahları affolunur.) [Feyz-ül Kadir]

İkindinin ilk sünneti, yatsının ilk sünnetinden daha faziletlidir. Hazret-i Aişe validemiz (**Resulullah**, yatsının farzından önce dört, farzından sonra da dört rekât kılıp yatarlardı) buyurdu.

Hazret-i İbni Ömer'in, (**Resulullah** ile beraber, yatsı namazından sonra iki rekât namaz kıldık) diye bildirdiği hadis-i şerifi, yatsının son sünnetini, Hazret-i Abdullah ibni Mugaffelin rivayet ettiği, (Her ezan ve ikamet arasında namaz vardır) hadis-i şerifi de, yatsının ilk sünnetini göstermektedir. (Buhari)

Mezahib-i erbaa'da nafîle namazlar mezheplere göre şöyle bildiriliyor:

Hanefide: Farz namaza tabi olan nafîleler, ikiye ayrılır:

Mesnun ve mendub.

Mesnun olanlar:

Sabah namazından önce iki,

Öğle namazından önce dört, sonra iki,

Cuma namazından önce ve sonra dört,

Akşam namazından sonra iki,

Yatsı namazından sonra iki.

Mendub namazlar:

Akşam namazından sonra altı,

Yatsı namazından önce dört rekât. Hazret-i Aişe validemiz, (**Resulullah**, yatsının farzından önce dört, farzından sonra da dört rekât kılıp yatarlardı) buyurdu.

Hanbeli'de: Farz namazlara tâbi olan nafileler ikiye ayrılır:

Ratibe ve gayr-i ratibe.

Ratibeler:

Öğle farzından önce iki, öğle farzından sonra da iki,

Akşam namazından sonra iki,

Yatsı namazından sonra iki ve sabah namazından önce de iki rekât.

Revatibin gayrı ise yirmi tanedir:

Öğle namazından önce dört ve sonra dört,

İkindi namazından önce dört,

Akşam namazından sonra dört,

Yatsı namazından sonra da dört rekât,

Akşam namazından önce iki rekât kılmak da mubahtır.

Şafiide: Farzlara tabi olan nafîle namazları ikiye ayrılır:

Müekked, gayri müekked.

Müekkedler (Revatib olanlar):

Sabah namazının iki rekâtı,

Öğle ve Cuma namazından önce iki, Cumadan sonra iki,

Akşam namazından sonra iki,

Yatsı namazından sonra da iki rekât, bir de vitirdir.

Sünnet-i gayri müekkedeler:

Öğleden önce ve öğleden sonra iki rekât. Cuma da öğle gibidir. [Öğlenin ve Cumanın farzından önce, iki rekât müekked, iki rekât da gayr-i müekked olmak üzere, toplam dört rekât sünnet namaz vardır.]

İkindiden önce dört,

Akşamdan önce iki rekât. Bu iki rekât, (Her iki ezan arasında bir namaz vardır) hadisinden dolayı kılınır. İki ezandan murat ezan ve ikamettir.

Yatsı namazından sonra iki rekât.

Malikide: Farzlara tabi olan nafileler ikiye ayrılır: Revatib ve diğerleri.

Revatib olanlar:

Bunların belli bir rekât sayısı yok ise de evla olanı şöyledir:

Öğle namazından önce ve sonra dört,

İkindi namazından önce dört,

Akşam namazından sonra altı rekât.

(İki ezan arasında bir namaz vardır) hadis-i şerifine istinaden yatsı namazından önce nafile kılmak müstehabdır.

Revatib olmayan nafileler:

Sabah namazı iki rekât.

Maliki'de yatsı namazından sonra ve vitir namazından önce kılınan bir nafile namaz var.

Vitir sünnet-i müekkededir. İki rekât tavaf namazından sonra sünnetlerin en kuvvetlisidir.

Görüldüğü gibi, her mezhepte sünnet namazlar vardır.

Soru: Öğle ve yatsının son sünnetini dört rekat kılmak caiz midir?

CEVAP

Farz ve vacip namazlardan başka kılınan namazlara, sünnetler de dahil, nafile denir. Mekruh vakitler haricinde her zaman nafile namaz kılmak caizdir. Öğle ve yatsı namazının farzından sonra dört, akşamın farzından sonra altı rekat nafile namaz kılmanın fazileti hakkındaki hadis-i şeriflerden birkaçı şöyle:

(Öğle namazından önce ve sonra dört rekat namaz kılmaya devam edene Cehennem haram olur.) [Tirmizi]

(Akşamdan sonra altı rekat namaz kılının, günahları deniz köpüğü kadar da olsa affedilir.) [Taberani]

(Akşam namazından sonra, konuşmadan 6 rekat namaz kılan, 12 yıl nafile ibadet etmiş gibi sevaba kavuşur.) [İbni Mace]

(Öğlenin farzından önce kılınan dört rekat, yatsının farzından sonra kılınan dört rekat namaz gibidir. Yatsıdan sonra kılınan dört rekat namaz, Kadir gecesinde kılınan dört rekat namaz sevabına eşittir.) [Taberani]

Ancak nafile ibadetlerin sevabına kavuşabilmek için farz borcunun olmaması gerekir. Bu borcu ödemedikçe, bu cinsten olan hiçbir nafile ibadetine sevap verilmez. Dürret-ül fahire'deki hadis-i şerifte, (Allahü teâlâ, kazaya kalmış namaz borcu olanın, nafile namazını kabul etmez) buyuruldu. Ayrıca nafile ibadetlere sevap verilebilmesi için, haramlardan kaçıp günahlara da tevbe etmek gerekir.

Soru: Bazen öğlenin sünnetini terk etmekte mahzur var mıdır?

CEVAP

Çok mühim bir mazeret olmadan namazın sünnetlerini terk etmek doğru değildir. Hele kaza borcu olanın namazlarını bir an önce kaza etmesi farzdır. Bir kişi, bazen sabah ve akşam yemeğini yiyip öğle yemeğini yemese, bir şey olmaz. Yemek için namazın sünnetlerini bırakmak uygun değildir. Hele sünnete önem verilmediği için kılınmazsa çok daha tehlikelidir. **Peygamber efendimiz**in yaptığı işleri beğenmemek olur ki maazallah çok kötüdür. Peygamber aleyhisselam, farzların yanında nafile namazlar kılmıştır. O kıldığı için bu nafile namazlara sünnet diyoruz.

Peygamber efendimizin kıldığı bu nafilelerin [sünnetlerin] önemi büyüktür. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Her gün öğlenin farzından önce 4, öğle ve akşam ve yatsının farzından sonra 2, sabahın farzından önce 2 rekat olmak üzere 12 rekat nafile [sünnet] kılan Cennete girer.) [Ebu Davud]

(Her gün 12 rekat nafile namaz kılan müslümana Cennette bir köşk yapılır.) [Müslim]

(Öğlenin farzından önce 4 rekat [sünnet] kılan, gece bu kadar teheccüd namazı kılmış gibi sevap kazanır.) [Taberani]

(Öğlenin farzından önce ve sonra 4 rekat [sünnet] kılmaya devam edenin Cehenneme girmesi haramdır.) [Nesai]

(Öğlenin farzından önce 4 rekat kılan, İsrailoğullarından bir köleyi azat etmiş kadar sevap alır.) [Taberani]

Resulullah efendimizin hangi namazı daha çok sevdiği ve ona devam ettiği sorulduğunda, Hazret-i Âişe validemiz, (Öğleden önce 4 rekat [sünnet] kılar, kıyamlarını uzatır, rüku ve secdelerini güzel yapardı) buyurdu. (İbni Mace)

Resulullah, öğlenin dört rekat olarak kıldığı ilk sünneti için, (Bu vakit, göklerin kapılarının açık olduğu zamandır. Bu vakitte iyi bir amelimin Arşa çıkmasını isterim) buyururdu. (Tirmizi)

(Öğlenin farzından önceki 4 rekat [sünnet] hariç, gündüz kılınan [sünnet] namazların hiç biri, gece kılınan [sünnete] denk olamaz. Gece namazlarının, gündüz namazlarına olan üstünlüğü, cemaatle kılınan namazın yalnız kılınan namaza üstünlüğü gibidir.) [Taberani]

(Cemaatle kılınan namaz, yalnız kılınan namazdan 27 derece daha faziletlidir.) [Buhari]

Öğle namazının sünnetlerinin fazileti bu kadar mühimdir. İmam-ı Gazali hazretleri, (Öğlenin son sünneti, ilk sünnetinden daha kuvvetlidir) buyuruyor. Redd-ül-muhtar'daki hadis-i şerifte ise, (Öğlenin farzından önceki [sünneti] terk eden, şefaata kavuşamaz) buyuruluyor. O halde, mühim bir özür olmadan sünnetleri terk etmemelidir.

İslam âlimleri, bu hadis-i şerifi, (Özürsüz ve ısrar ile öğlenin sünnetini terk eden, bu namaz için olan ve derecenin yükselmesine yarayan şefaata kavuşamaz) şeklinde açıklıyorlar. Çünkü sünneti değil, farzı bile terk edene, büyük günah işleyene şefaata edilecektir.

Farzdan önce sünnet kılmak, şeytanın ümidini kırmak, onu üzme için emredilmiştir. Şeytan, (Sünnetlerde bile insanı aldatamıyorum, farzlarda ise, hiç aldatamam) diye üzülür. (Tahtavi)

Resulullahı sevindirmek, şeytanı üzme için sünnetleri hiç terk etmemelidir!

Yatsının ilk sünneti

Soru: Peygamber efendimiz, ömrünün sonuna kadar namaz kılmadı mı? Namaz vakitleri, farz ve sünnet namazlar belli değil mi? Mezhepsiz biri, nasıl oluyor da, (Yatsının ilk sünnetine ait bir delil yok, bunu mezhep imamları uydurmuştur) diyebiliyor? Mezhep imamları din düşmanı mı da namaz uyduruyorlar?

CEVAP

Bu, mezhep imamlarımıza yapılan çok çirkin bir iftiradır. Bu ifadesiyle, kendisinin mezhep imamlarına uymadığını, mezhepsiz olduğunu açıkça beyan ediyor. Mezhebimiz, (Yatsının ilk sünneti var) diyorsa vardır. Elbette **Peygamber efendimiz** "sallallahü aleyhi ve sellem", ömrünün sonuna kadar kılmış ve tatbiki olarak bütün Eshab-ı kiram görüp bildirmiş, mezhep imamları da bu hükmü esas almışlardır. Önce fıkıh kitaplarındaki, mezhebimizin hükmüne bakalım:

Yatsı namazının farzından önce dört, farzdan sonra iki veya dört rekât sünnet kılınır. Dârimî'de bildirilen hadis-i şerifte, Hazret-i Âişe validemiz buyurdu ki: **Resulullah** efendimiz, yatsının farzından önce ve sonra dört rekât namaz kılıp yatardı. (El-fıkh-ü alel-mezahib-il-erbea)

Yatsıdan önce ve sonra kılınan dört rekât namaz, gayr-ı müekked sünnettir. Bunun delili, Hazret-i Âişe validemizden rivayet edilen şu hadis-i şeriftir: **Resulullah** efendimiz, yatsının farzından önce ve sonra dört rekât namaz kılıp yatardı. (Merakî'l-Felah)

Yatsının farzından önce dört rekât namaz kılmak müstehabdır. (Dürr-ül muhtar)

İmdad kitabında, İhtiyar'dan naklen şöyle denilmiştir: Yatsıdan önce dört rekât namaz kılmak müstehabdır. (İbni Âbidin)

Yatsının farzından önce dört rekât sünnet kılınır. (Kudurî)

Yatsının farzından önceki dört rekât sünnet, gayr-ı müekkededir. (Mecmua-i Zühdiyye)

Yatsıdan önce kılınan dört rekât namaz, gayr-ı müekked sünnettir. (El-Mevsilî, El-İhtiyâr)

Yatsıdan önceki sünnet ise, dört rekâttır. Bunu iki rekât kılmak da caizdir. Bu dört rekât sünnet müstehabdır. (Halebî)

Yatsının farzından önce ve sonra dört rekât sünnet kılmak mendubdur. Kenz'de de böyledir. (Hindiyye)

İkindinin ilk sünneti, yatsının ilk sünnetinden daha faziletlidir. [Darimî'nin bildirdiği hadis-i şerifte] Hazret-i Âişe validemiz, (**Resulullah**, yatsının farzından önce dört, farzından sonra da dört rekât kılıp yatardı) buyurdu. (Nimet-i İslam)

Başka bir hadis-i şerif de şöyledir:

(Her ezanla kâmet arasında bir nâfile namaz vardır.) [Buhârî, Müslim, Ebu Davud, Nesâî]

Resulullah "sallallahü aleyhi ve sellem", (Her iki ezan arasında namaz vardır, her iki ezan arasında namaz vardır. Dileyen kimse kılsın!) buyurmuştur. Şerh-i Mesâbîh'te bu hadis-i şerifin ezanla ikâmet arasında nâfile namaz kılmaya teşvik için olduğu bildirilmektedir. Ezanla ikâmet arasında yapılan dua bu vaktin şerefi sebebiyle red olmaz. İmam-ı a'zam hazretleri, akşam namazından önce nâfile namaz kılınmasına mekruh demiştir. Çünkü Büreydetü'l-Eslemînin bildirdiği hadis-i şerifte, (Her ezandan sonra iki rekât nâfile namaz vardır. Yalnız akşam namazında yoktur) buyuruldu. (Şir'a şerhi)

Fıkıh ilminde farzdan başka namazlara nâfile denir. Sünnetler de nâfile namazdır. Bu hadis-i şerifin de, yatsının farzından önce kılınan sünnete delil olduğunu **Hanefî** âlimleri bildirmiştir.

Nafile namazlarla ilgili çeşitli sorular

Soru: Nafile ibadet yapmak şart mıdır? Mesela nafile oruç tutmak, nafile namaz kılmak gerekir mi?

CEVAP

Hayır nafile ibadet yapmak şart değildir. Ancak **Resulullah**ın sünnetine, emirlerine uymak büyük saadettir. Önce farzları yapmalı, farz borcu olmayan nafile ibadetleri de yapması çok iyi olur.

Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(Ayda üç gün oruç tutmanızı ve her gün iki rekat kuşluk namazı kılmanızı tavsiye ederim.)
[Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesai]

Peygamber efendimizin tavsiyesini emir telakki etmeli, ayda üç gün oruç tutmaya çalışmalı. Farz namaz kazası olan da, kuşluk vakti, iki rekat kaza namazı kılsa Kuşluk namazı da kılınmış olur. Yeni abdest almışsa, Sübha namazı da kılınmış olur. Sefere çıkarken kılsa, Tehiyet-ül-menzil namazı da kılınmış olur. Camide kılsa, Tehiyet-ül-mescid de kılınmış olur. Bunların hepsi için niyet edilirse, ayrıca niyet sevabı da alınır.

Soru: Bir hoca, "Farzı terk ederek haram işleyen şefaate kavuşur, fakat sünneti terk eden şefaate kavuşamaz" dedi. Sünnet farzdan daha mı önemlidir?

CEVAP

Sünnetin birkaç manası vardır:

- 1- Kitab ve sünnet ifadesindeki sünnet, hadis-i şerifler demektir.
- 2- Farz ve sünnet ifadesindeki sünnet, **Resulullah**ın emirleri demektir.
- 3- Sünnet, yalnız olarak kullanılıncaya, İslamiyet anlaşılır. (Sünnetimi [İslamiyet'i] terk edene şefaate kavuşamaz) hadis-i şerifi, (İnanılacak şeylerde İslamiyet'ten ayrılan şefaate kavuşamaz) demektir.

Demek ki, sünnet namazları değil, İslamiyet'i terk eden şefaate kavuşamaz. Büyük günah işleyen de şefaate kavuşur. (Hadika)

Soru: İkinci namazını kıldıktan sonra, kerahet vakti çıkıncaya kadar, nafile kılmak mekruh mu?

CEVAP

Evet mekruhtur. Yalnız nafile kılmak mekruh olan iki vakit vardır. Sabah, tan yeri ağardıktan sonra güneş doğuncaya kadar, sabah namazının sünnetinden başka nafile kılınmaz.

İkindiyi kıldıktan sonra, akşam namazından önce nafile kılmak mekruhtur. Bildirilen bu iki vakitte, yani sabah namazını kıldıktan sonra güneş doğuncaya kadar kaza namazı kılınır. Ama nafile kılınmaz. İkinci namazı kıldıktan sonra, kaza namazı kılınır. Fakat nafile kılınmaz. Kaza namazı da güneş batarken bakacak kadar sararmaya başlayıncaya kadar kılınır. Ondan sonra kılınması günah olur.

Soru: Şükür secdesi nasıl yapılır ve şükür namazı nasıl kılınır?

CEVAP

Kendisine nimet gelen veya bir dertten kurtulan kimsenin, Allahü teâlâ için şükür secdesi yapması müstehabdır. Şükür secdesi, tilavet secdesi gibidir.

Şükür secdesi yapacak kimse, niyet eder. Abdestli olarak, kıbleye karşı ayakta durup, ellerini kulaklara kaldırmadan, Allahü ekber der ve secdeye gider. Önce Elhamdülillah der. Sonra secde tesbihini okur. Sonra Allahü ekber der ve ayağa kalkar.

Şükür namazı iki rekattır, sabah namazının sünneti veya farzı gibi kılınır.

Soru: Mesela şükür namazını kaza namazı kılarken niyetlensek eda etmiş olur muyuz?

CEVAP

Ömürde böyle birkaç defa yapılan ibadetler için, kazaya niyet edilmez.

Soru: Kaza namazı borcu olan kimse, nafile olan istihare namazı kılabilir mi?

CEVAP

Nadiren yapılacak ibadetler caiz olur.

Soru: Güneş doğduktan 1-2 saat kadar sonra, evinden çıkarken kuşluk namazı kılarken, yeni abdest aldığımız için sübha namazına, evden çıkacağımız için tehıyyet-ül-menzil namazına da niyet edebilir miyiz?

CEVAP

Evet. Böyle niyet edilirse her üç namazın sevabına da kavuşulur.

Ancak, üzerinde kaza namazı olan kimse, yukarıda bildirilen Tehıyyet-ül-menzil, sübha, kuşluk namazı gibi nafile namazları kılarsa, kabul olmaz. Çünkü hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Kaza namazı borcu olanın nafile namazı kabul olmaz.) [Dürret-ül-fahire, Fütuh-ül-gayb]

Kaza namazı olan, bu namazı kılarken, kaza namazına ve yukarıda bildirilen nafile namazlara da niyet ederse, hem kazasını öder, hem de nafile namazların sevabına kavuşur. (İslam Ahlakı)

Soru: Bazı kimseler, imamla sabah namazının farzını kıldıktan sonra, kılamadıkları o günkü sabah namazının sünnetini kılıyorlar. Caiz mi?

CEVAP

Sabah namazının farzından sonra, nafile namaz kılınmadığı gibi, sabah namazının sünneti de nafile olduğu için kılınmaz. Ancak farz kazası olan, kaza kılabilir.

Öğle namazının ilk sünneti kılınmadan, imamla farz kılınmışsa, ilk sünnet farzdan sonra kılınır. Yatsı namazının ilk sünneti de farzdan önce kılınamamışsa, farzdan sonra kılmak iyi olur. Sabahın sünneti gibi, ikindinin sünneti de farzdan sonra kılınmaz.

Kamet okunduktan sonra ayrı bir yer yoksa cemaat arasında sünnete durulmaz. **Peygamber efendimiz**, (Kamet okununca, [cemaat arasında] o farzdan başka namaz kılınmaz) buyurunca, "Ya Resulallah, sabahın sünnetini de mi kılmayacağız" dediler. (Evet, sabahın sünneti de kılınmaz) buyurdu. (İbni Adiy)

Girişte veya direk arkasında, sabahın sünneti kılınıp imama yetişmeye çalışılır. Sünneti kılınca, imama yetişemeyeceğini zanneden kimse, sünneti kılmaz, hemen imama uyar. Farzdan sonra da sünneti kılmaz. (Dürer)

Soru: Nafile namaz kılarken, secdede, dua okumak caiz midir?

CEVAP

Nafile namazlarda caizdir. Farzlarda okunmaz.

Soru: Nafile namazlar cemaatle kılınır mı?

CEVAP

Kılınmaz.

Soru: Farz namazlarda kıyam, yani ayakta durmak farzdır. Sünnetlerde de ayakta durmak farz mıdır?

CEVAP

Sağlam kimse için yalnız farz namazlar ile vitir namazını kılarken ayakta durmak farzdır. (Sirac-ül-vehhac)

Hasta ve özürlü olmasa da, nafileleri oturarak kılmak her zaman ve her yerde caizdir. Yalnız [vacip diyenler de olduğu için] sabah namazının sünnetini ayakta kılmalıdır! Nafileleri oturarak kılan, sevabın yarısı verilir. (Merakıl-felah)

Beş vakit namazın sünnetlerini hiç bir mazeret yokken de, oturarak kılmak caizdir. Çünkü bu sünnetler de, nafile namazdır. (Cevhere)

Nafile namazları da ayakta kılmak iyi olur.

Soru: Bulgaristan'dan gelen Rumeli muhacirleri, Tesbih, Regaib... gibi nafile namazları cemaatle kılabilmek için nezir ediyorlar, sonra cemaatle kıyorlar. Bazen de namaza başlayıp bozuyorlar. Sonra cemaatle kıyorlar. Böyle yapmaları dine uygun mudur?

CEVAP

Bu bâtil bir yoldur. Mekruhtan kurtulmak için böyle yapmaları günah olur. Fıkıh ilminde söz sahibi İbni Âbidin hazretleri buyuruyor ki:

«Bahr sahibi diyor ki: namazını cemaatle kılmak mekruhtur; bid'attir. Rumeli halkının kerahet ve nafileden kurtulmak için onu nezir etmeleri ise bâtil bir çaredir.» (Redd-ül muhtar - Vitir ve nafileler bahsi)

Soru: Kitaplarda, teheccüd ve kuşluk namazlarının en çoğu 12 rekat olarak bildiriliyor. Daha fazla kılsak günah olur mu? Kuşluk vaktinde ve gece kaza namazı kıyorum, gündüz kuşluğa gece de teheccüde niyet ediyorum. Bu durumda 12 rekattan fazla namaz kılmamda mahzur var mıdır?

CEVAP

Hayır hiç mahzuru olmaz.

Gece nâfile kılmak

Soru: Erkeklerin, geceleyin nâfile namaz kılarken sesli de okumaları caiz midir?

CEVAP

Evet, caizdir; fakat gündüz kılınan, farz ve nâfile bütün namazları, gizli okumak vacibdir. (Hindiyye)

Gündüz namazları, öğle ve ikindedir. Gece namazları ise, akşam, yatsı ve sabah namazlarıdır.

Nâfile kılarken

Soru: Bir kimse, Kuşluk, Teheccüd gibi nâfile namazları kılarken sesli okuyabilir mi?

CEVAP

Kuşluk namazı gibi gündüz kılınan nâfilelerde, gizli okumak vacibdir. Teheccüd gibi gece kılınan namazlarda, kişi muhayyerdir, yani ister sesli, ister gizli okur. (Hindiyye)

Farzın nâfilesini

Soru: İlmahal'de, (Farzları nâfile olarak yapmak, müekked sünnetleri yapmaktan daha çok sevap olur) deniyor. Farzları nâfile olarak yapmak ne demektir? Bir örnek verilebilir mi?

CEVAP

Bir farzı eda ettikten sonra, onu tekrarlamak nâfile olur. Mesela hacca giden, tekrar hacca giderse nâfile olur.

Bir kimse, öğle namazını kılsa, sonra orada bazı kimseler öğleyi cemaatle kılmaya başlasalar, bu da onlara uysa, farzı nâfile olarak kılmış olur. Öğlenin farzını tekrar kılması nâfile oluyor. Bu kılınan nâfile, öğlenin sünnetinden daha çok sevap oluyor. Ayrıca cemaat sevabına da kavuşur. Yani 27 derece sevap alır.

Cemaatle nâfile kılmak

Soru: Cemaatle nâfile namaz kılmak caiz midir?

CEVAP

Tahrîmen mekruh olduğu muteber din kitaplarında yazılıdır:

Üç kişiden fazla cemaatle kılmak mekruhtur. (Dürr-ül-muhtar, Redd-ül-muhtar, Halebi-yi sagir, Fetava-i Hindiyye, Mezahib-i Erbea, Nimet-i İslam)

Ravda-tül Fetâvâ'da diyor ki:

Nâfile namazı cemaatle kılmak mekruhtur. **Teravih namazını** bile yirmi rekâttan fazla cemaatle kılmak mekruhtur. **Vacib** olan vitri de, Ramazandan başka zamanda cemaatle kılmak mekruhtur. (Tergib-üs salat)

İmam-ı Rabbani hazretleri de buyuruyor ki:

Binlerce yazıklar olsun! Birçok bid'at meydana çıkarıldı. Cemaatle teheccüd kılıyorlar. Üçten fazla kimsenin cemaatle nâfile kılması, sözbirliğiyle mekruhtur. (1/131)

Kuşluk namazını kaçırmak

Soru: Nâfile ibadeti yapmak zorunda olmadığımızı göre, her zaman yaptığımız veya başladığımız nâfileyi terk etmek neden uygun olmuyor? Bazen uyuyakaldığım zaman Teheccüd namazını, bazen de Kuşluk namazını kaçırıyorum. Mahzuru oluyor mu?

CEVAP

Eğer kalkmak için gerekli tedbiri aldığı hâlde uyanamamışsa, mahzuru olmaz, hattâ Teheccüd namazını kılmış sayılır. Bir hadis-i şerif:

(Gece ibadete niyet edip, sabaha kadar uyuyup kalana, niyeti sebebiyle gece ibadet etmiş gibi sevab yazılır, uykusu da kendisine sadaka olur.) [Nesaî]

Kuşluk namazını da böyle bir mazeretle kaçırın aynı sevaba kavuşur.

Eğer Teheccüdü tembellikle falan kılmamışsa, o zaman öğleye kadar kılsa gece kılmış gibi sevab alır. Bir hadis-i şerif:

(Bir kimse, her gece okuduğu dua ve zikirleri ihmal edip okumadan yatarsa, ertesi günü öğleye kadar okursa, vaktinde okumuş gibi aynı ecir ve sevaba kavuşur.) [Müslim]

Bozulan nâfile namazları tekrar kılmak, bozulan nâfile oruçları da tekrar tutmak vacibdir. Çünkü, nâfileye başlanınca, bunu tamamlamak vacib olur. (Uyun-ül-besair)

Sanki nâfile ibadeti yapmaya başlamak, o ibadeti adamak gibi oluyor. Tamamlaması adak gibi vacib oluyor. Bir hadis-i şerif:

(Gücünüz yettiği kadar [nâfile] ibadet edin! Âdet edindiğiniz bir ibadeti bırakmaktan sakının! Çünkü Allahü teâlâyâ, bir kimsenin âdet edindiği ibadeti bırakması kadar ağır gelen bir şey yoktur.) [Deylemî]

Yağmur yağarken

Soru: (Yağmur yağarken, namaz kılmak ve dua etmek iyi olur) diyor. Böyle bir şey var mıdır?

CEVAP

Evet, yağmur yağarken namaz kılmak ve dua etmek çok kıymetlidir. Bu konudaki iki hadis-i şerif:

(Kur'an okunurken ve yağmur yağarken yapılan dua makbuldür.) [Taberânî]

(Yağmur yağarken namaz kıl! Her ne kadar yağmur yağarsa, her damla sayısınca Hak teâlâ sevab ihsan buyurur.) [İslam Ahlakı]

Kazası olan kaza namazı kılmalı. Hem aynı sevaba kavuşur, hem de kazası ödenmiş olur. Kazası olanın kıldığı nâfile namazlar kabul olmaz. Hazret-i Ali'nin naklettiği bir hadis-i şerif şöyledir:

(Farz namaz borcu olanın nâfile kılması, doğumu yaklaşmışken, çocuğunu düşüren hâmileye benzer. Artık bu kadına, hâmile de, ana da denmez. Bu kimse de böyle olup, farz namazlarını ödemedikçe, Allahü teâlâ, onun nâfile namazlarını kabul etmez.) [Zahire-i Fikh, Fütuh-ul-gayb m.]

48] (Müekked olsun, gayrı müekked olsun bütün sünnetlerin nâfile namaz olduğu fıkıh kitaplarında, mesela Cevhere, Nevadir-i Fıkıhye ve Nimet-i İslam kitaplarında bildiriliyor.)

(Farzın yanında nâfile denizde damla bile değildir) buyuruluyor. Kazamız olmasa bile, kaza namazı kılmaya devam etmeliyiz.

Zamm-ı sûre

Soru: Dört rekâtlık bir nâfile namazda, birinci rekâta üç âyet olan Asr, ikinci rekâta yine üç âyet olan Kevser, üçüncü rekâta 6 âyet olan Kâfirun ve dördüncü rekâta 6 âyet olan Nas sûresini okumak mekruh olur mu?

CEVAP

Nâfile namazlarda üçüncü rekâta, ilk iki rekâttan daha uzun okumak mekruh olmaz, çünkü üçüncü rekâtla başka müstakil bir bölüme başlanmış olmaktadır. Fakat nâfile namazların ikinci rekâtında birinci rekâttan üç âyet daha uzun okumak mekruh olur. Mesela birinci rekâta üç âyet olan Kevser, ikinci rekâta 6 âyet olan Kâfirun sûresini okumak mekruh olur. (Halebî)

Sünnette aynı sûreyi okumak

Soru: (Sünnet ve nâfilelerde hep aynı sûreleri okumak caizdir) deniyor. Sabah namazının sünnetine vacib de dendiğine göre, sabah namazında hep aynı sûreleri okumak, mesela Kâfirun sûresi ile İhlas sûresini okumak mekruh olur mu?

CEVAP

Hayır, mekruh olmaz. Sabah namazının sünneti vacib de olsa mekruh olmaz. Vitir de vacibdir, ama zamm-ı sûre okuma yönünden nâfileye tâbidir. Sünnetler de nâfiledir. Aynı sûre okunabilir. **Peygamber efendimiz**, sabah namazının sünneti ile akşamın sünnetinde Kâfirun ve İhlâs'ı; öğle namazının ilk dört rekât sünnetinde dört Kul'ü [Kâfirûn, İhlâs, Felak, Nas]; öğlenin son sünnetiyle yatsının son sünnetinde Felak ve Nas'ı okumuştur. Bu sûreleri, devamlı bu sünnetlerde okuyan kimse, diş ve kulunç ağrısı da görmez. (Tergib-üs-salat)

Gol oldu diye secde etmek

Soru: Maçlarda gol atan Hristiyan futbolcu, sevinince "İstavroz" çıkarıyor. Müslüman futbolcu da, çimlere secde ediyor. Bu caiz midir?

CEVAP

Müslüman, Hristiyanları, dinsizleri örnek almamalı, yaptığı işin, dinimize uygun olup olmadığına bakmalı.

Sevinince yapılan secdeye şükür secdesi denir. Şükür secdesinin sahih olması için birkaç şart vardır:

Abdestli olmak, kıbleye dönmek, avret yeri [mesela diz kapağı ve üstü] açık olmamak ve sevincinin dine aykırı bir iş için olmaması lazımdır. Mesela (Bir fıçı şarap içebildim) diye şükür secdesi yapmak caiz olmaz.

Farzın önemi büyüktür

Soru: Bazıları, "Gündüz namaz kılmaya gerek yok, gece nafile namaz kılsan onun yerine geçer" diyerek farza hiç önem vermiyorlar, nafileye teşvik ediyorlar. Hatta cemaatle Tesbih namazı gibi nafile namaz kılıyorlar. Farzın dindeki önemi nedir?

CEVAP

Farzın dindeki önemi çok büyüktür. Farzdan önemli bir şey yoktur. Bu konuda çok hadis-i şerif vardır.

Biri gelip **Resulullah** efendimize soru sordu:

- Ya Resulallah Cennete gidecek amel nedir?
- Allah'a ortak koşmazsın, farzları yaparsın, farz olan namazı kılsın, farz olan zekatı verirsın, Ramazanda orucu tutarsın.
- Ya Resulallah bu söylediklerinizden başka yapılması gereken şey var mı?
- Farz olarak bu kadardır; ama nafile olarak yapmak istersen başka.
- Allah'a yemin ederim ki farzları yaparım daha fazlasını yapmam.

Adam dönüp giderken **Peygamber efendimiz** buyurdu ki:

(Cennetlik bir kimse görmek isteyen bu adama baksın.) [Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesai]]

Saçları dağınık biri yine **Resulullah** efendimize bazı sorular sormaya başladı:

- İslam nedir?
- Birincisi günde beş vakit namaz kılmak...
- Beşten fazla bir namaz yok mu?
- Hayır yoktur. Nafile kılmak istersen o başka. Bir de Ramazan orucu var.
- Bundan başka, oruç yok mu?
- Farz olarak yok. Nafile olarak tutmak istersen var. Bir de zekat vardır.
- Bundan fazlası var mıdır?
- Hayır yoktur. Nafile olarak sadaka verebilirsin.

Adam, (Vallahi ne fazla, ne de bundan noksan yaparım) diyerek çekip gitti. **Resulullah** buyurdu ki:

(Sözünde durursa, kurtuluşa erdi.) [Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesai]

İslam âlimleri bu hadis-i şerifi delil getirip, sünnet ve nafile kılmayanların ahirette ceza görmeyeceğini, sadece sevabından mahrum kalacağını bildirmişlerdir.

Farzın önemi hakkında, bazı hadis-i şerif mealleri:

(Farz namaz borcu olanın, nafile namazı kabul olmaz.) [Dürret-ül fahire]

(Nafile kılmamak günah değildir. Farzın yanında denizde damla gibidir. Farzı kılma imkanı varken tehir ederek nafile ile meşgul olunca, farzı tehir günahı büyük olur. Bu günahı azıcık nafile sevabı çıkarılınca yine ortada büyük günah kalmaktadır. Onun için **Peygamber efendimiz**, nafilesi kabul olmaz buyurmuştur.)

(Borcu var iken verilen sadaka kabul olmaz.) [Buhari]

(Borcu ödemek farzdır. Sadaka vermek nafiledir. Farz borcunu geciktirmek de günahıdır. Bu bakımdan verdiği sadaka geciktirme günahını affettiremediği için kabul olmaz buyurulmuştur.)

(Allahü teâlâ, "Farzla bana yaklaşıldığı gibi, hiçbir şeyle yaklaşılamaz" buyurdu.) [Buhari, Beyheki, Uyun-ül besair] (Yani Allahü teâlânın rızasına kavuşmak için önce farzları eda etmek şarttır.)

(En üstün amel, cihaddır. En üstün cihad, farzları ifa etmektir.) [İ.Ahmed Taberani]

(Farzları yapmak en üstün cihad oluyor.)

(Allah indinde en üstün amel, vaktinde kılınan farz namazdır.) [Müslim, Ebu Davud]

(En üstün amel, farz namazdan sonra zekattır.) [Taberani]

(Ya Fâtıma, önce Rabbinin farzını yerine getir.) [Ebu Davud]

(Önce farzın ifası emrediliyor.)

(Allahü teâlânın sana farz kıldığı şeyleri eda et ki, insanların en âbidi olasın.) [İbni Adiy]

(Çok nafile ibadet eden değil, farzları aksatmayan insanların en çok ibadet edeni oluyor.)

(Farzları öğrenip onunla amel edene veya başkasına öğretene Allah rahmet etsin.) [Ebusşeyh]

(Bir Müslüman yoktur ki, farz namaz için layıkı ile abdest alsın da, o gün ayaklarının yürüdüğü ellerinin tuttuğu, gözlerinin baktığı, kulaklarının dinlediği, dilinin söylediği, nefsinin arzuladığı kötü şeyler affolmasın.) [İ.Asakir]

(Kıyamette işlediği farzlarla içi dolu olana müjdeler olsun.) [Deylemi]

(Cihad için atılan adım ile bir farzı ifa için atılan adımdan daha üstünü yoktur.) [Tirmizi]

(Allahü teâlâ buyurdu ki: Beş vakit farz namazı, şartlarına uyararak, vaktinde kılını Cennete koyacağıma söz verdim. Kılmayana verilmiş bir sözüm yoktur.) [İbni Mace, Ebu Davud]

(Ramazanda bir gün oruç tutmayan, onun yerine bütün yıl oruç tutsa, o bir günkü sevaba kavuşamaz.) [Tirmizi]

(Farz orucu kaza ediyor, oruç borcundan kurtuluyor ama, farzı zamanında yapma sevabına kavuşamıyor. Hatta ömür boyu nafile oruç tutsa da bir farzı zamanında yapma sevabına kavuşamıyor. Farzın ne kadar önemli olduğunu bu hadis-i şerif açıkça bildiriyor.)

(Farzlardan sonra en faziletli namaz, gece kılınan teheccüd namazıdır.) [Müslim, İbni Mace, Ebu Davud, Tirmizi, Nesai]

Bir kimse, en kıymetli bir sünnet olan teheccüd namazını ömründe hiç kılmasa, ahirette hiçbir ceza verilmez, sadece sevabından mahrum kalır. Ama bir farzı terkin cezası çok büyüktür.

Din kitaplarında deniyor ki:

Düşman karşısında, bir farz namaz, kılma imkanı varken, terk etmenin cezası, Yedi yüz büyük günaha bedeldir. ([Cami-ül-fetâvâ Umdet-ül İslam](#))

Farz namazları kazaya bırakmak büyük günahdır. İmkani varken kaza etmezse, ayrıca büyük bir günah daha işlemiş olur. ([Kebair ve segair](#))

[Farz borcu olanın nafile ile meşgul olması, farzı tehir ettiğinden dolayı günahdır.]

Hazret-i Ali'nin rivayet ettiği hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Farz namaz borcu olanın nâfile kılması, doğumu yaklaşmışken, çocuğunu düşüren hâmileye benzer. Artık bu kadına, hâmile de, ana da denmez. Bu kimse de böyle olup, farz namazlarını ödemedikçe, Allahü teâlâ, onun nâfile namazlarını kabul etmez.) [Zahire-i Fıkh, Fütuh-ul-gayb m. 48] Bu hadisi açıklayan **Hanefî** âlimlerinden Abdülhak-ı Dehlevî hazretleri buyuruyor ki:

Bu hadis-i şerifi gösteriyor ki, farz borcu olanın, sünnetleri de kabul olmaz. Çünkü sünnetler de nafiledir. Bu hadis-i şerif, Zahire-i Fıkh kitabında da vardır.)

Seyyid Abdülkadir-i Geylani hazretleri buyurdu ki:

(Farz namaz borcu olanın nafilesi kabul olmaz) hadis-i şerifi gösteriyor ki, farz borcu varken nafile ile meşgul olmak ahmaklıktır. Kaza borcu olanın nafile kılması, alacaklıya, borçlunun hediye götürmesine benzer ki, elbette kabul olmaz. Mümin, bir tüccara benzer, farzlar sermayesi, nafileler ise kazancıdır. Sermaye kurtarılmadan kâr olmaz. ([Fütuh-ul-gayb m. 48](#))

Kaza namazı borcu var iken, nafile kılmak ahmaklıktır. ([Bey ve Şira risalesi](#))

Hazret-i Ebu Bekir, Hazret-i Ömer'e yaptığı vasiyette buyurdu ki:

(Allah'ın gece yapman gereken hakkını gündüz yapsan ve gündüz yapman gerekeni de gece yapsan kabul etmez. Üzerine farz olan ibadetleri ödemediğin nafile ibadetini kabul etmez.) [Kitab-ül Harac]

Denizde damla gibidir

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

Farzın yanında nafileler kıymetsizdir. Sünnetlerin farzlar yanındaki kıymeti de, deniz yanında bir damla su gibi bile değildir. ([Mektubat-ı Rabbani 1/29, 260](#))

[Yıllarca farz kaza namazı borcu olana sünnetleri bırakma demek, koca denize değil, bir damlaya itibar etmek gibi çok abes ve cahilce bir sözdür.]

Seyyid Abdülhakim Arvasî hazretleri buyurdu ki:

(Yıllarca kaza borcu olanın, sünnetleri kılarken, kaza namazına da niyet etmesi, dört mezhepte de lazımdır)

Sünnet yerine kaza kılan, sünneti terk etmiş olmaz. ([Eşbah](#))

Hiç kazası olmayanın da kaza namazı kılması caizdir. ([Redd-ül muhtar, Hindiyye](#))

Alimlerin söz birliği

Ruh-ul-beyân'da En'am suresinin 165. âyetinin tefsirindeki hadis-i şerifte bildiriliyor ki:

Kıyamette helal yoldan kazanan kimseye denir ki:

- Bu malları kazanırken ve sarf ederken farz bir namazı vaktinde kıldın mı? Namazın rükuunu, secdesini ve abdestte farzları yaptın mı?

- Ya Rabbi, helalden kazanıp helal yerlere harcadım, hiçbir farzı kaçırmadım.

- Helal kazanırken bazı yanlışların olmadı mı?

- Ya Rabbi, helal yollardan kazandım ve helal yollarda harcadım, hiçbir farzı zayi etmedim, farzları yerine getirirken ihlasıma halel getirmedi. (Ruh-ul-beyân 3/132)

Âlimler sözbirliği ile bildirdiler ki:

Regaib ve revatib ameller ile vacibler, sevapta, hükümde ve üstünlükte farza ulaşamaz. Sünnetler farzların eksiklerini tamamlar. Nafileler ise sünnetlerin eksiklerini tamamlar. Hiçbir nafile ile farz borcu ödenmiş olmaz. Bazı avamın [cahillerin] iddia ettiği gibi farzı bırakıp da nafile ile uğraşmalarının, mesela, evvabin namazının farz kazaların yerine geçeceğini iddia etmelerinin dinde yeri yoktur. (Ruh-ul-beyân 3/127)

Soru: Farzı yapmayanın imanı gider mi?

CEVAP

Farzlara önem verip, tembellikle yapmayanın imanı gitmez. Fakat, bir farzı yapmayan müslüman, iki büyük günaha girer:

Birincisi, o farzın vaktini ibadetsiz geçirmek, yani farzı geciktirmek günahıdır. Bunun affolması için tevbe etmek, yani pişman olmak gerekir.

İkincisi, bu farzı terk etmek günahıdır. Bu büyük günahın affolması için, bu farzı hemen kaza etmek gerekir. Kazayı geciktirmek de, ayrıca büyük günah olur. Kaza geciktikçe, günahlar, katlanarak artar, sayılamayacak kadar çoğalır. Hadis-i şerifte, (Bir namazı, bilerek, özürsüz kılmayan, seksen hukbe [1 hukbe 80 yıl] Cehennemde kalacaktır) buyuruluyor. Bu müthiş günahların altından kurtulabilmek için, namazları bir an önce kaza etmek gerekir. (Tergib-üs-salat)

İbni Nüceym hazretleri buyuruyor ki:

(Farz namazları vaktinde sonraya bırakmak büyük günah olup, ancak tevbe etmekle affolur. Tevbe ederken, kılmadığı namazları kaza etmesi gerekir. Kaza etmeye gücü varken kaza etmezse, ayrıca büyük bir günah daha işlemiş olur. (Kebair ve segair)

Soru: Deniyor ki: "Tehiyet-ül mescid, camiye, mescide girince, mekruh vakit değilse, iki rekat nafile namaz kılmak demektir. Kur'an-ı kerim okunuyorsa, tehiyet kılınmaz. Çünkü, Kur'an-ı kerimi dinlemek farzdır. Farzı kifaye için de sünneti terk etmek evladır."

Okunan Kur'anı dinleyenler var iken, bizim tesbih çekmemiz veya nafile namaz kılmamızda mahzur olur mu?

CEVAP

Okunan Kur'an-ı kerim, namaz kılarken sizi şaşırtmıyorsa, arkada veya kenar bir yerde kılmanız caiz olur.

Başkaları Kur'an-ı kerimi dinlediği için, sizin zikir çekmeniz de caiz olur. Ancak okunan Kur'an-ı kerimi dinlemek farzdır, yani çok büyük sevaptır.

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

(Farz ibadetin yanında nafil ibadetin hiç kıymeti yoktur, deniz yanında damla bile değildir. Sünnetlerin farzlar yanındaki kıymeti de, deniz yanında bir damla su gibi bile değildir. Melun şeytan, müminleri aldatarak, farzları küçük gösteriyor, nafilayı teşvik ediyor. Halbuki bir altın zekat vermek, yüz bin altın sadaka vermekten daha sevaptır.) [c.1, m. 29, 260, c.3, m. 17]

Bir hadis-i şerif meali de şöyledir:

(Allahü teâlâ buyuruyor ki, bir kimse farzı yapmakla bana yaklaştığı gibi, hiçbir şeyle yaklaşamaz.) [[Beyheki](#)]